

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

541. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV, 20. 2. 2019–21. 2. 2019

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance Roční analýza růstu na rok 2019: Pro silnější Evropu tváří v tvář celosvětové nejistotě

[COM(2018) 770 final]

(2019/C 190/04)

Zpravodajka: **Anne DEMELENNE**

Konzultace	Evropská komise, 18.2.2019
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce:	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	1.2.2019
Přijato na plenárním zasedání	2.2.2019
Plenární zasedání č.	541
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	124/1/0

1. Závěry a doporučení

1.1 Roční analýza růstu hodnotí v minulosti dosažený hospodářský a sociální pokrok v souvislosti s hospodářským růstem, investicemi a vývojem na trhu práce vcelku kladně. I přes vítané zlepšení, k němuž od roku 2014 došlo, předložené údaje ukazují, že tato výkonnost nebyla tak působivá jako výkonnost jiných vyspělých ekonomik.

1.2 Roční analýza růstu zmiňuje nebezpečí vyplývající z vnějších událostí, avšak nepřichází s návrhy vhodných protiopatření. Vnější hrozby by měly upozornit na potřebu připravit stimulační politiky k zachování úrovně růstu a zaměstnanosti. To má dopad na rozpočty EU a členských států.

1.3 Zvýšená produktivita je zásadní pro zachování konkurenčního postavení EU a pro lepší životní podmínky. Je třeba přivítat reformy vedoucí k lepší produktivitě. Nicméně je nezbytné důkladně posoudit dřívější politiky s ohledem na smíšené dosavadní výsledky, a to včetně pomalé hospodářské obnovy, přetrvávajících obav týkajících se produktivity ve vztahu ke konkurentům a nárůstu nejistých pracovních podmínek.

1.4 Jak se zdůrazňuje v roční analýze růstu, závisí vyšší produktivita na zlepšení vzdělávání a odborné přípravy. K tomu by mělo docházet prostřednictvím podpory ze strany sociálních partnerů, občanské společnosti a veřejných a soukromých investic, včetně investic z prostředků strukturálních fondů EU.

1.5 Vítaná míra zvýšené pozornosti je věnována sociálnímu pilíři. Je třeba vyjasnit, jak jej uplatnit v praxi, jaké zdroje lze poskytnout prostřednictvím Evropského sociálního fondu a dalších evropských nástrojů a jak toto financování bude probíhat na úrovni EU a členských států.

1.6 Jsou zmíněny oblasti, v nichž byly navrženy nové politiky, včetně spravedlivého zdanění, bankovní unie a fungování eurozóny. Pokrok je velmi pozvolný a návrhy často poněkud umírněné. Bylo by přínosné plné zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti.

1.7 V analýze je stručně zmíněna důležitost řešení změny klimatu, avšak vzhledem k rizikům, která z ní plynou pro hospodářství a jež byla popsána ve zprávě o globálních rizicích⁽¹⁾ vypracované pro Světové ekonomické fórum, byla této otázce věnována zcela okrajová pozornost. Analýza se nezamýšlí ani nad vnějšími náklady hospodářství založeného na uhlíku. Dosud přijatá opatření na ochranu klimatu jsou stále nedostatečná. Významným krokem by bylo přejmenovat roční analýzu růstu na roční analýzu udržitelného růstu. Tím by byl uznán nejen význam změny klimatu, ale i význam udržitelnosti omezených zdrojů, ochrany životního prostředí a tudíž i ochrany zájmů hospodářství a budoucích generací.

1.8 Mnoho oblastí provádění politiky závisí na financování ze soukromého a rovněž z veřejného sektoru. To by měly usnadnit reformy určené k vytvoření příznivého prostředí pro investice soukromého sektoru a odpovídající rozpočet EU a závazek ke „zlatému pravidlu“, které umožňuje financování sociálně a hospodářsky produktivních investic, které neohrožují udržitelnost budoucího rozpočtu, a to z rozpočtů členských států.

2. Obecné priority Evropské komise v roční analýze růstu na rok 2019

2.1 Roční analýza růstu na rok 2019 je stanovena v širším rámci 22 po sobě jdoucích čtvrtletí ekonomického růstu, a umožňuje tak provádět reformy potřebné ke zvládnutí rostoucí celosvětové nejistoty a možných vnitřních rizik, jinými slovy se jedná o:

- navýšené investice soukromého a veřejného sektoru za účelem zvýšení růstu souhrnné produktivity výrobních faktorů;
- zajištění vysoce kvalitních investic do výzkumu a vývoje, inovací, vzdělávání, dovedností a infrastruktury;
- zlepšení produktivity, sociálního začleňování a institucionální kapacity;
- dobře fungující a integrované kapitálové trhy;
- zaručení makroekonomické stability a zdravých veřejných financí.

(1) Světové ekonomické fórum, zpráva o globálních rizicích z roku 2019.

3. Obecné připomínky k doporučením Evropské komise

3.1 EHSV vítá nepřetržitý závazek k podpoře reforem, jejichž cílem je zvýšit vysoce kvalitní investice a růst produktivity, inkuzivnost a kvalitu institucí, a k pokračujícímu zajišťování makrofinanční stability a zdravých veřejných financí. Vítá, že je uznána nutnost investic do vzdělávání a odborné přípravy a že se více zohledňuje potřeba posílit sociální rozměr EU, reagovat na nerovnosti uvnitř jednotlivých regionů a mezi nimi a v souvislosti s přístupem ke vzdělávání a zajistit koordinaci mezi politickými nástroji. Ještě je však třeba specifikovat, jak mají být tyto cíle dosaženy. Posouzení hospodářské výkonnosti neodpovídá údajům doplněným ve všech oblastech, v některých bodech vykazuje i nadále spokojenost, zveličuje kladné rysy a v některých případech uvádí nepodložená tvrzení ohledně pozitivních dopadů dřívějších politik.

3.2 Jsou uváděny hrozby a nejistoty, včetně změn v globální ekonomice, obchodní politice Spojených států a nejistých budoucích vztahů se Spojeným královstvím. Riziko hospodářského poklesu v blízké nebo středně vzdálené budoucnosti ukazuje na to, že je třeba vypracovat stimulační opatření k udržení úrovně růstu a zaměstnanosti doporučená Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) ^(?). Za tímto účelem by se mělo uvažovat o tom, že bude v rámci rozpočtu EU vytvořena funkce makroekonomické stabilizace, jež umožní zvýšit odolnost ekonomiky této oblasti. Může sloužit jako ochrana před otřesy a umožnit, aby eurozóna zastávala pozitivní orientaci fiskální politiky, kterou vyžaduje EHSV, ^(?) i kdyby jednotlivé členské státy nevyužívaly dostupný fiskální prostor v souladu s evropskými cíli.

3.3 Rovněž jsou uvedena rizika, která s sebou nese vnitřní politický vývoj vyplývající z relativně neuspokojivé hospodářské a sociální výkonnosti v období po roce 2008. Také se zdůrazňuje význam těchto reforem i politických opatření, jelikož mohou vést k vyšší produktivitě a hospodářskému růstu a k posílení soudržnosti a sociálního rozměru politik.

3.4 Růst

3.4.1 EU prožívá od roku 2014 pět let hospodářského růstu, kdy lze v řadě zemí s nižším příjmem zaznamenat úroveň nad průměrem EU. To do určité míry snížilo rozdíly mezi nejvyššími a nejnižšími příjmy v EU jako celku, ačkoli některé jiné země za průměrem zaostávají a vytvářejí tak nové rozdíly.

3.4.2 Od roku 2017 dochází poprvé od doby před krizí ve všech členských státech EU k určitému růstu. Růst v EU jako celku je však dosud pomalejší než v době před krizí a v porovnání s růstem jiných vyspělých ekonomik v posledních letech není nijak působivý. Jsou i zásadnější oblasti, ve kterých má EU v důsledku výjimečně dlouhého hospodářského poklesu po roce 2008 co dohánět.

3.5 Sociální aspekty

3.5.1 Úroveň zaměstnání i míra zaměstnanosti vykazují podstatné zlepšení oproti období krize po roce 2008. Ačkoli – jak ukazují údaje v příloze k roční analýze růstu – trend ve vytváření nových pracovních míst směřuje k vyšším úrovním kvalifikace, doprovází ho snížení kvality většiny nově vytvořených pracovních míst.

3.5.2 Čím dál víc zaměstnanců je přijímáno na základě smluv na dobu určitou a na částečný pracovní úvazek, přestože většina z nich by dala přednost standardní smlouvě na plný úvazek ⁽⁴⁾. Podíl pracovníků na částečný úvazek se od roku 2008 do roku 2017 zvýšil z 16,8 % na 18,7 % celkového počtu zaměstnaných osob, přičemž vyšší úroveň a větší nárůst lze zaznamenat u mladých lidí. I když většina lidí v současné době pracuje, celkový počet odpracovaných hodin za rok 2017 byl stále lehce pod úrovní z roku 2008 ⁽⁵⁾.

3.5.3 Jak uvádí roční analýza růstu, počet pracujících lidí, kterým hrozí chudoba, je vysoký a v několika členských státech stoupá (8,6 % pracujících populace v roce 2008, 9,6 % v roce 2017) ⁽⁶⁾. Vyšší celková úroveň zaměstnanosti – ačkoli zaměstnanost je třeba považovat za vhodnější než nezaměstnanost – ještě není důkazem růstu podporujícího začlenění.

^(?) Hospodářský výhled OECD, listopad 2018: „úvodník“ hlavního ekonomů a „obecné posouzení makroekonomické situace s. 43–46.

^(?) Dodatkové stanovisko EHSV Hospodářská politika eurozóny 2018 (Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 312).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, s. 14.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, s. 14.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, s. 41.

3.5.4 Některé skupiny, např. osoby, které dostávají invalidní důchod, často nejsou při výpočtu míry nezaměstnanosti brány v úvahu (7). To by se v doporučeních mělo zohlednit, zejména s ohledem na flexibilitu a jistotu umožňovanou těmto skupinám v zájmu jejich snazšího přístupu na otevřený trh práce bez ztráty následného nároku na dávky.

3.5.5 Pozornost je třeba věnovat také zajištění toho, aby ti, kdo mají nejistou a atypickou práci, např. osoby samostatně výdělečně činné či pracovníci na částečný úvazek, nebo ti, kdo jsou zaměstnáni prostřednictvím platform, měli přístup k přiměřené sociální ochraně. Je nutné se zabývat také osobami, jejichž výdaje jsou vzhledem k jejich zdravotním problémům nebo zdravotnímu postižení tak vysoké, že nevyjdou s penězi, a které někdy poté, co začnou pracovat, ztratí odpovídající finanční podporu na související výdaje.

3.5.6 Komise navrhuje uzpůsobit sociální ochranu na základě nových forem práce. Je sice pravda, že bude třeba nalézt nové zdroje financování, nicméně krok kupředu spočívá spíše v návratu ke kvalitním pracovním místům, která budou odpovídat potřebám trhu práce, a k udržitelným pracovním smlouvám, jež lidem dají právo na přiměřenou sociální ochranu. Rovněž bude nezbytné bojovat proti diskriminaci určitých skupin na trhu práce, a to starších osob, osob zahraničního původu, zdravotně postižených osob, mladých lidí a žen, z nichž mnozí jsou vysoce kvalifikovaní.

3.5.7 Odkazy na zajištění širšího přístupu k vysoce kvalitním službám a na zlepšení přístupu rodičů (zvláště žen) na trh práce je třeba uvítat z důvodu jejich pozitivního účinku v boji proti sociálnímu vyloučení a také při zlepšování nabídky pracovních sil. Politiky na podporu sociálního začleňování přistěhovalců by taktéž měly být prosazovány v rámci migrační politiky, která odráží evropské hodnoty solidarity a tolerance a respektuje lidská práva.

3.6 *Mzdy a produktivita*

3.6.1 Mzdy rostou velmi mírně a rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou i v případě stejné práce nadále podstatné. Růst mezd v EU jako celku zůstává pod úrovní růstu produktivity.

3.6.2 To znamená, že mzdy tvoří nižší podíl národního důchodu. Členské státy se navzájem liší v tom, do jaké míry je mezi ně rovnoměrně rozdělen přínos vyšší produktivity, a to podle prostoru pro úspěšné kolektivní vyjednávání a politiky na podporu růstu mezd. Přestože by vyšší produktivita obvykle měla být považována za nezbytný, byť ne jediný předpoklad pro vyšší mzdy, systematická vazba mezi produktivitou (která je závislá rovněž na investicích) a mzdami by neměla zastínit nárůst životních nákladů, pokud jde o stanovování mezd. V opačném případě může vyvolat velké sociální napětí.

3.6.3 Nízké mzdy rovněž brání vyšší produktivitě v zemích s nižšími mzdami, což vede vysoce kvalifikované osoby k tomu, že hledají zaměstnání jinde. Mobilita pracovních sil by měla být vítána, pokud odráží první volbu pracovníků. Umožňuje rovněž získávat dovednosti a zkušenosti, které lze přenést do zemí původu. Nicméně odchod nejvíce kvalifikovaných pracovníků také odrazil od investic do činností vyžadujících vysokou úroveň dovedností, takže země s nižšími mzdami nebyly s to provadět nejnáročnější hospodářské činnosti.

3.6.4 V řadě členských států (převážně ve východní a střední Evropě) zvýšení úrovně mezd následovalo poté, co byly zvýšeny minimální mzdy a platy ve veřejném sektoru. Vyšší spotřeba přispívá k vyššímu HDP. Stejně tak opatření k zajištění minimální mzdy a minimálního příjmu – jakožto součást procesu sociální konvergence v EU – mohou představovat významný prvek sociální ochrany a dosažení důstojné životní úrovně ve všech zemích a rovněž mohou napomáhat růstu.

3.7 *Produktivita a dovednosti*

3.7.1 Pomalý růst produktivity oproti hlavním světovým konkurentům následoval po dlouhotrvajícím ekonomickém poklesu po roce 2008, jak ukazuje graf 3 (8). Toto zpoždění je zvláště patrné v eurozóně. Odstranění tohoto rozdílu bude vyžadovat rozvoj prostředí příznivého pro zvýšené soukromé investice a pro provádění výzkumu a inovací. Rovněž bude zapotřebí plně využít potenciál obyvatel EU, minimalizovat vyloučení z trhu práce a sociální vyloučení a investovat do opatření na podporu začleňování dlouhodobě nezaměstnaných do trhu práce.

(7) Ze Společné zprávy Komise a Rady o zaměstnanosti pro rok 2018 vyplývá, že v EU je zaměstnáno pouze 47,4 % osob se zdravotním postižením v produktivním věku.

(8) COM(2018) 770 final, s. 6.

3.7.2 Naprosto nezbytnou podmínkou pro zvýšení produktivity je i nadále zlepšení znalostí, dovedností, kvalifikací, přístupů a kreativity. Rovněž to přispívá k demokracii a udržitelnému rozvoji. Roční analýza růstu správně zdůrazňuje, že je důležité investovat do rozvoje dovedností, vzdělávání a celoživotního učení. 40 % zaměstnavatelů poukazuje na obtíže při náborech zaměstnanců s odpovídajícími kvalifikačními předpoklady. Pro mnoho potenciálních zaměstnanců rovněž může být těžké uplatnit kvalifikaci ve své domovské zemi.

3.7.3 Zcela zásadní je tvorba strategií, které mají předvídat budoucí požadavky na dovednosti, a řádných systémů uznávání dovedností, jakož i zajištění toho, aby vzdělávání a odborná příprava odpovídaly potřebám zaměstnavatelů. Podpora zaměstnavatelů při poskytování dostupným zaměstnancům potřebných dovedností a kvalifikací by měla být zajišťována rovněž prostřednictvím investic do podpůrných služeb zaměřených na prevenci předčasného ukončování školní docházky, zejména mezi diskriminovanými skupinami, jako jsou zdravotně postižené osoby nebo lidé přistěhovaleckého původu, a na podporu pokračujícího vysokoškolského vzdělávání⁽⁹⁾. Důležitou odpovědností zaměstnavatelů je umožňovat a usnadňovat zdokonalování dovedností a kvalifikací, což se mezi jednotlivými členskými státy nesmírně liší, a vytváření a provádění úspěšných strategií by bylo nemyslitelné bez plné účasti sociálních partnerů, občanské společnosti, vzdělávacích zařízení a školících firem. V roční analýze růstu se také tvrdí, že k zajištění rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání „jsou zapotřebí odpovídající investice“, k nimž by měly patřit i veřejné investice podporované EU na základě doporučení pro jednotlivé země a odpovídající podpory z prostředků strukturálních fondů a investičního plánu EU.

3.8 *Klimatické problémy*

3.8.1 Roční analýza růstu je velmi neurčitá a neobsahuje příliš mnoho informací, pokud jde o nebezpečí, která představuje změna klimatu, a o pokrok EU při dosahování cílů Pařížské dohody. Ve srovnání se zprávou o globálních rizicích⁽¹⁰⁾, která byla předložena účastníkům Světového ekonomického fóra v lednu 2019, je zde relevantnost změny klimatu z hlediska růstu a hospodářství věnována zcela podružná pozornost. Ze zprávy o globálních rizicích přitom vyplývá, že tři (!) největší rizika pro světové hospodářství souvisejí se změnou klimatu a příliš vážným prováděním politických opatření k dekarbonizaci hospodářství. Boj proti změně klimatu tak již není jen otázkou ochrany životního prostředí, nýbrž nezbytným předpokladem pro fungování hospodářství. Pravidelné zprávy agentury Bloomberg NEF ukazují, že investice do čisté energie od roku 2011 klesají⁽¹¹⁾. EU si nemůže činit nárok na vedoucí světovou pozici v této oblasti nebo v oblasti inovací vedoucích ke snížení emisí skleníkových plynů.

3.8.2 Zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu zdůrazňuje, že je naléhavě nutné učinit opatření proti změně klimatu, která by mohla být během tří let nevratná. Na všech úrovních správy by rovněž měly být zpřístupněny rozpočty (veřejné i soukromé investice) za účelem modernizace a dekarbonizace průmyslu, dopravy a energetiky.

3.8.3 Je to zapotřebí i z hlediska fiskální politiky, kvůli mimořádně vysokým vnějším nákladům současné ekonomiky. Roční analýza růstu se však touto otázkou prakticky vůbec nezabývá, ačkoli Komise téměř ve stejnou dobu zveřejnila příslušné údaje, podle nichž jen samotné katastrofy zapříčiněné meteorologickými jevy přinesly v roce 2017 náklady ve výši 283 miliard EUR⁽¹²⁾. EHSV již několikrát poukázal na to, že Mezinárodní měnový fond odhaduje přímé a nepřímé subvence do výroby energie z uhlíkových zdrojů v EU na 330 miliard USD ročně. Je tudíž chybou, že roční analýza růstu nevěnuje pozornost otázce internalizace vnějšních nákladů a diskusi o používání i dalších ukazatelů než jen HDP.

3.9 *Investice*

3.9.1 Investice jsou pro růst produktivity klíčové. Tato záležitost je pro Evropskou unii naléhavá, neboť EU zaostává za svými hlavními konkurenty v zásadních oblastech nejmodernějších technologií a v rozvoji nízkouhlíkových technologií. Neustále se zlepšující ekonomika je rozhodujícím základem pro financování dávek v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče na úrovni, jakou si evropští občané přejí. Podpora blahobytu, soudržnosti a sociální spravedlnosti je skutečně zcela slučitelná s hospodářským růstem a zvyšováním produktivity⁽¹³⁾.

3.9.2 EHSV trvá na tom, že Komise a členské státy by měly vynaložit více úsilí na odstranění překážek pro investice a na vytvoření příznivého investičního prostředí. Dokončení energetické unie, strategie pro jednotný digitální trh a akčního plánu pro oběhové hospodářství by mohlo skýtat příležitosti pro investice. Kromě toho je třeba zvážit nové příležitosti pro ekologické investice bojující proti změně klimatu.

⁽⁹⁾ Společná zpráva Evropské komise o zaměstnanosti za rok 2018 uvádí, že u osob se zdravotním postižením je o 10,3 procentního bodu pravděpodobnější, že předčasně ukončí školní docházku, než u osob bez zdravotního postižení (podle údajů z roku 2015), a je u nich o 13,6 procentního bodu méně pravděpodobné, že dokončí terciární vzdělání, než u osob bez zdravotního postižení (podle údajů z roku 2015).

⁽¹⁰⁾ Světové ekonomické fórum, The Global Risks Report 2019.

⁽¹¹⁾ BloombergNEF - Clean Energy Investment Trends, 3Q 2018.

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV Doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny (Úř. věst. 173, 31.5.2017, s. 33).

3.9.3 Vyhledky na stimulaci hospodářského růstu mohou nabídnout i mezinárodní obchodní dohody. Tato otázka je zvláště naléhavá s ohledem na hrozby, jež představuje možný odchod Spojeného království z EU a obchodní konflikty zahrnující Spojené státy. EU by měla podporovat systém mezinárodních hospodářských vztahů založených na pravidlech, který bude doplňovat jednání o dohodách o volném obchodu. Cílem těchto dohod by měly být minimální celní sazby, přičemž je třeba náležitě zohlednit také lidská práva, normy MOP a právo státu na regulaci ve veřejném zájmu.

3.9.4 Roční analýza růstu si nevíšimá úrovní investic a tvrdí, že nedostatek zjištěný po roce 2008 již byl téměř odstraněn. Investice (ve významu tvorby hrubého fixního kapitálu) byly stanoveny, aby v roce 2018 dosáhly 20,6 % HDP, zatímco v roce 2007 činily 22,5 % a v roce 2014 19,4 %⁽¹⁴⁾. Nedostatek investic se tedy podle tohoto způsobu měření poněkud snížil, ale nebyl odstraněn.

3.9.5 Investice jsou i nadále na nízké úrovni v porovnání s investicemi ve Spojených státech a Jižní Koreji, jež patří mezi přirozené konkurenty EU v oblasti inovací. Úrovně jsou zvláště nízké v řadě zemí s nižším příjmem a v zemích, ve kterých po roce 2008 došlo k největšímu ekonomickému poklesu.

3.9.6 Roční analýza růstu upřednostňuje řadu oblastí sociálních investic, včetně zdravotnictví, systémů dlouhodobé péče a sociálního bydlení. EHSV poukázal na mnohé pozitivní účinky řádně naplánovaných, účinných a účelných a do budoucna orientovaných sociálních investic, které by neměly být chápány jako pouhé náklady, nýbrž jako investice do evropského potenciálu růstu a zaměstnanosti⁽¹⁵⁾. Uskutečnění těchto cílů vyžaduje prostor pro veřejné výdaje.

3.9.7 Investiční plán pro Evropu je vítaným prostředkem k podpoře investic do politických priorit EU. Poskytnuté prostředky jsou však omezené a jejich celková výše stačí pouze k udržení celkových investic z úvěrů EIB, nikoli k jejich zvýšení⁽¹⁶⁾. Ty byly navíc v roce 2017 o 7 % pod průměrnou úrovní pro období 2013–2016⁽¹⁷⁾.

3.9.8 Je potřebný přístup, který zajistí přiměřeně financovaný investiční program, včetně prostředků z rozpočtu EU s podporou rozpočtů členských států. EU tak bude moci lépe uskutečňovat své cíle, které si vytyčila v oblasti rozvoje malých a středních podniků, investic do nových technologií v zájmu zamýšlené ekologické transformace a investic do zlepšení úrovně vzdělávání a dovedností a do lepších sociálních podmínek. EHSV již dříve uvedl, že flexibilita, kterou v současnosti umožňuje Pakt o stabilitě a růstu, není dostatečná a že je třeba zahájit diskuse na úrovni EU o plnohodnotném pravidle, které vyčleňuje veřejné investice přidávající hodnotu z rozsahu působnosti Paktu o stabilitě a růstu a kterému se obecně říká „zlaté pravidlo“⁽¹⁸⁾. To umožní zajistit udržitelnost dluhu.

3.10 Zadlužení

3.10.1 EHSV sdílí v souladu se svým dřívějším stanoviskem⁽¹⁹⁾ obavy vyjádřené v roční analýze růstu, že vysoká míra veřejného i soukromého zadlužení je neutuchajícím zdrojem zranitelnosti, zejména v eurozóně. Hrubý veřejný dluh poklesl ze své nejvyšší úrovně 88,1 % HDP v roce 2014 na 81,4 % HDP v roce 2018, což je stále podstatně vyšší hodnota než v roce 2008 a značně převyšuje cíl 60 % HDP. Mezinárodní srovnání však ukazují, že úrovně veřejného dluhu ve výši nad 60 % HDP nejsou nutně spojeny s pomalejším hospodářským růstem. Snížení veřejného dluhu se zdá být nejsnazší tam, kde dochází k rychlému hospodářskému růstu. Nejlepší ochranou proti nebezpečím spojeným s vysokými úrovněmi dluhu je tedy úplné obnovení hospodářského růstu díky proticyklickým makroekonomickým opatřením. Navíc může prorůstová fiskální konsolidace v příhodných dobách pomoci předcházet negativním reakcím trhu v nepříznivých dobách.

3.10.2 Soukromé zadlužení v posledních letech kleslo, ve většině členských států EU však nadále převyšuje úroveň, kterou mělo před zavedením eura. Oddlužování domácností a podniků probíhá rychleji a je méně náročné za velkého hospodářského růstu. Musí se pozorně monitorovat destabilizace ekonomik eurozóny z důvodu procyklického trhu s nemovitostmi a s pomocí regulačních opatření je třeba jí předcházet, aby se zabránilo hospodářským krizím.

3.10.3 Ke snižování dluhu mohou přispět vysoce kvalitní instituce, které jsou typické pro nejvýkonnější ekonomiky. Jsou zárukou efektivit trhu výrobků, služeb, finančních služeb a práce, přispívají k dosažení odpovídající kvality veřejné správy a podporují přiměřené politiky v oblasti důchodů, hospodářské soutěže a zdanění.

⁽¹⁴⁾ Databáze AMECO.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV Financování evropského pilíře sociálních práv (Úř. věst. C 262, 25.7.2018, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EÚD „EFSL: příliš brzký návrh na prodloužení a rozšíření“, s. 19.

⁽¹⁷⁾ Statistická zpráva EIB za rok 2017.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV Hospodářská politika eurozóny 2017, odst. 3.4 (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 216).

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV Doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny (Úř. věst. C 197, 8.6.2018, s. 33).

3.11 Bankovní unie

3.11.1 Kdyby byly realizovány stávající návrhy týkající se bankovní unie, byly by v porovnání se zkušenostmi z předchozích finančních krizí nedostatečné. Je třeba přijmout opatření, která zajistí náležitý dohled nad expandujícími kapitálovými trhy, aby na evropské kapitálové trhy nepronikly žádné škodlivé sekuritizované produkty, jež by mohly přispět k vzniku další finanční krize. Kontrolní orgány v Evropské unii musí zajistit, aby unie kapitálových trhů nezpůsobila při napjaté situaci na finančním trhu rychlejší odliv kapitálu z jednotlivých členských států. V zájmu zajištění příznivých finančních podmínek pro reálnou ekonomiku by měla být zmírněna negativní zpětná vazba mezi bankami a úrokovými sazbami cenných papírů vydávaných státem. Dvěma nedílnými součástmi takového procesu jsou evropský systém pojištění vkladů a ustanovení odpovídajícího mechanismu jištění pro Jednotný fond pro řešení krizí Evropským mechanismem stability. Před zavedením evropského systému pojištění vkladů by v rozvahách zúčastněných bank měly být do co nejvyšší možné míry zúčtovány úvěry se selháním.

3.12 Reformy eurozóny

3.12.1 Je třeba usilovat o prohloubení hospodářské a měnové unie s větší představivostí a vervou. Návrhy na reformu hospodářské a měnové unie a její správy v současné době nestačí na ochranu před riziky asymetrických otřesů. Předchozí jednosměrné vyrovnávání běžného účtu zaměřené pouze na dlužníky poškozuje celkový HDP eurozóny, neboť přispívá k jeho pomalé obnově po roce 2008. Aby země se schodkem běžného účtu získaly větší prostor k rozšíření svých ekonomik (co se týče jejich fiskální a vnější bilance), země vykazující přebytek na běžném účtu by měly být motivovány nejen k tomu, aby více investovaly, ale také aby navýšily mzdy a sociální dávky na podporu soukromé spotřeby.

3.12.2 EHSV vybízí evropské hlavní představitele, aby urychlili reformu týkající se hospodářské a měnové unie, bankovní unie a unie kapitálových trhů. Jestliže však eurozóna postrádá společný rozpočet, který může vytvořit pozitivní orientaci fiskální politiky pro eurozónu jako celek, měnový stimul bude nadále nezbytný při každém budoucím hospodářském poklesu. S blížícím se koncem programů nákupu aktiv Evropské centrální banky na konci roku 2018 EHSV doporučuje, aby Evropská centrální banka zvážila program nákupu aktiv, který lze rychle aktivovat při hospodářském poklesu, kdyby se neuskutečnil fiskální stimul. Tento program by měl být zaměřen na reálnou ekonomiku a na investice nepoškozující klima.

3.13 Spravedlivé zdanění

3.13.1 S ohledem na diskuse v rámci Evropské komise o tom, že by zdanění mohlo být záležitostí, o které se bude hlasovat kvalifikovanou většinou, EHSV i nadále podporuje důraz na spravedlivé daňové politiky, tzn. takové, které zohledňují možnosti každého jednotlivce v oblasti placení daní. EHSV v souladu s předchozími stanovisky podporuje vytvoření obecně přijímaného společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob jakožto prostředku posílení jednotného trhu zjednodušením daňových záležitostí větších společností a způsobu zakročení proti agresivnímu daňovému plánování⁽²⁰⁾. Rovněž vítá digitální daňové iniciativy, které jsou podle něj velmi důležité pro tvorbu nových obecně přijímaných zásad pro přisuzování zisku společností jednotlivým zemím EU v souladu s vytvářením hodnot a pro jeho přiměřené zdanění⁽²¹⁾. V souladu se svými dřívějšími stanovisky⁽²²⁾ také vítá význam, který má roční analýza růstu pro boj proti daňovým podvodům, daňovým únikům a agresivnímu daňovému plánování.

3.14 Strukturální reformy

3.14.1 Roční analýza růstu znovu zdůrazňuje význam strukturálních reforem, které jsou podle ní užitečné pro tvorbu pracovních míst a snižují úroveň zadlužení. Je však i nadále nejasné, co znamená „strukturální reforma“, a je tedy obtížné interpretovat tvrzení, že minulé reformy měly prokazatelně kladný dopad. EHSV ve svých předchozích stanoviscích podporuje strukturální reformy zaměřené na sociální a hospodářský rozvoj: více kvalitnějších pracovních míst, lepší přístup na trh práce, zlepšení vzdělávání, odborné přípravy a získávání kvalifikace, udržitelný růst, kvalitu správy a institucí a environmentální udržitelnost⁽²³⁾. Uvádí, že tyto reformy by měly být specifické pro jednotlivé země, měly by být v souladu s národními programy reforem, aby zvyšovaly blahobyt, a měly by mít demokratickou podporu, nemělo by se tedy jednat o univerzální přístup platný pro všechny členské státy⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV Společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (Úř. věst C 434, 15.12.2017, s. 58)

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV Návrh směrnice Rady, kterou se stanoví pravidla týkající se zdanění právnických osob v případě významné digitální přítomnosti (Úř. věst. C 367, 10.10.2018, s. 73).

⁽²²⁾ Stanovisko EHSV Příznivý daňový systém pro spravedlivou hospodářskou soutěž a hospodářský růst (Úř. věst C 434, 15.12.2017, s. 18).

⁽²³⁾ Například zlepšení podnikatelského prostředí, financování podniků a výdajů na výzkum a vývoj; zvýšení produktivity podniků, odvětví a hospodářství; podpora tvorby kvalitních pracovních míst s vyššími mzdami a současně snižování dočasných a nestabilních pracovních míst s nízkými mzdami; posílení kolektivního vyjednávání a nezávislosti sociálních partnerů v jeho rámci a sociálního dialogu na místní, regionální, vnitrostátní a evropské úrovni; reforma veřejné správy za účelem zvýšení její účinnosti pro hospodářský a sociální rozvoj a transparentnosti pro veřejnost; podpora kvality systémů vzdělávání a odborné přípravy pro pracovníky za účelem nastolení rovných příležitostí a dosažení výsledků pro všechny sociální skupiny.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV Financování evropského pilíře sociálních práv (Úř. věst. C 262, 25.7.2018, s. 1, odst. 2.5.).

3.14.2 Mírný vývoj růstu a vývoj na trhu práce v poslední době vyvolává otázky ohledně přínosů některých minulých politik zavedených pod označením „strukturální reforma“. Počty zaměstnaných osob se zvýšily v souladu s rostoucí poptávkou, ale zároveň často dochází ke zhoršení kvality pracovních míst a ke zvýšení segmentace trhu práce.

3.14.3 Výsledky dřívějších „strukturálních reforem“ jsou i nadále zdrojem sporů. Některá posouzení byla kladná, kdy zaměstnavatelé prý vyjádřili určitou míru spokojenosti s reformami na trzích práce⁽²⁵⁾. Podstatná část publikací však vyvolává vážné pochybnosti ohledně minulých doporučení Evropské komise týkajících se politiky trhu práce⁽²⁶⁾. V nejnovější strategii zaměstnanosti OECD se tudíž na základě „nových poznatků“ tvrdí, že země s politikami a institucemi, jež podporují kvalitu i kvantitu pracovních míst a větší míru začlenění, si vedou lépe než země, které kladou důraz převážně na zlepšování (či zachování) flexibility trhu⁽²⁷⁾.

3.14.4 EHSV opakuje své tvrzení, že úspěch nebo neúspěch daného reformního opatření se často odehrává v průběhu období trvajícího déle než pět let⁽²⁸⁾. Je třeba provést posouzení účinků předchozích politik zavedených pod označením „strukturální reforma“, které bude vycházet z důkazů a proběhne za plné účasti sociálních partnerů a občanské společnosti a bude základem pro tvorbu budoucích politických doporučení⁽²⁹⁾.

3.15 *Evropský pilíř sociálních práv*

3.15.1 EHSV vítá uznání významu sociálního pilíře a opakuje, že je naléhavě nutné tento pilíř uskutečnit s ohledem na špatnou hospodářskou a sociální výkonnost v mnoha zemích trvající od roku 2008.

3.15.2 Tento sociální pilíř by měl být plně začleněn do evropského semestru. Neměl by být uveden pouze v příloze. Přiložený srovnávací přehled vypovídá o rozsahu budoucích úkolů, pokud má EU dosáhnout „hodnocení AAA v sociální oblasti“. Přijatelné úrovně příjmů, životního standardu, sociálního zabezpečení, sociálních dávek, dosaženého vzdělání a přístupu k digitálním technologiím jednoznačně nedosahují všechny členské státy⁽³⁰⁾.

3.15.3 Pilíř sociálních práv by měl sloužit jako prostředek pro stanovení doporučení pro členské státy. 20 zásad pilíře by mělo být používáno jako ukazatele pro posuzování úspěchu jednotlivých zemí při začleňování jejich závazku k sociálnímu pilíři do hospodářských politik.

3.15.4 To také poukazuje na potřebu dostatečných finančních prostředků, mimo jiné příspěvků na úrovni EU. Investiční plán EU, bude-li přiměřeně financován, a politika soudržnosti EU mohou přispívat ve spolupráci s doporučeními pro jednotlivé země. To vyžaduje umožnění přiměřené flexibility v rámci Paktu o stabilitě a růstu. Jak bylo uvedeno v dřívějším stanovisku, znamená to, že bude rovněž i nadále odpovídajícím způsobem financována politika soudržnosti z rozpočtu EU⁽³¹⁾.

3.15.5 Měl by být také pozorně posouzen návrh na zřízení Evropského orgánu pro pracovní příležitosti, který v roce 2017 předložil předseda Juncker ve svém projevu o stavu Unie. Tento orgán by mohl pomoci zajistit účinné prosazování pracovního práva a práva sociálního zabezpečení a potírat nekalou hospodářskou soutěž.

3.15.6 Přiložený srovnávací přehled, který se používá jako návod k politickým doporučením, by měl být rovněž využíván jako příklad pro podobné analýzy výkonnosti jednotlivých zemí v souvislosti s politikami zaměřenými na životní prostředí a změnu klimatu, aby mohly být posuzovány na podobné úrovni závažnosti.

⁽²⁵⁾ ECB, Structural policies in the euro area (Strukturální politiky v eurozóně).

⁽²⁶⁾ A. Piasna a M. Myant (eds), Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation (Mýty o deregulaci zaměstnanosti: Ani nevytváří pracovní místa, ani nesnižuje segmentaci pracovního trhu), Brusel, ETUI, 2017.

⁽²⁷⁾ Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy (Dobrá pracovní místa pro všechny v měnícím se světě práce: Strategie zaměstnanosti OECD), s. 8.

⁽²⁸⁾ Stanovisko EHSV Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení programu na podporu reforem (Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 121).

⁽²⁹⁾ Stanovisko EHSV Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení programu na podporu reforem (Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 121).

⁽³⁰⁾ Stanovisko EHSV Financování evropského pilíře sociálních práv (Úř. věst. C 262, 25.7.2018, s. 1).

⁽³¹⁾ Stanovisko EHSV k víceletému finančnímu rámci po roce 2020 (Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 106).

3.15.7 Vzhledem k významu podpory udržitelného růstu – tj. udržitelného z hlediska hospodářského, environmentálního a sociálního – by název „roční analýza růstu“ měl být změněn na „roční analýza udržitelného růstu“.

3.16 Úloha sociálních partnerů v evropském semestru

3.16.1 Vlády jednotlivých členských států, sociální partneři a organizace občanské společnosti musí dospět k dohodě ohledně nezbytných vnitrostátních reforem, které budou nejvhodnější k tomu, aby jejich ekonomiky byly s to zachovat nebo zlepšit úroveň svých občanů. Proto by se měly vzít v úvahu příspěvky místních subjektů odpovědných za evropský semestr, vnitrostátních fiskálních rad, vnitrostátních rad pro produktivitu a národních hospodářských a sociálních rad. Svoji úlohu by v tomto směru mohli plnit i členové EHSV.

V Bruselu dne 20. února 2019.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER
